

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2014. gada 17. septembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Savienības finanšu interešu aizsardzība — Regula (EK, Euratom) Nr. 2988/95 — 3. pants — Pārķāpumu iztiesāšana — Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantijas fonds (ELVGF) — Nepamatoti saņemto eksporta kompensāciju atgūšana — Noilguma termiņš — Ilgāka valsts tiesībās noteikta noilguma termiņa piemērošana — Vispārējais noilguma termiņš — Administratīvie pasākumi un sodi

Lieta C-341/13

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko, *Supremo Tribunal Administrativo* (Portugāle) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2013. gada 17. aprīlī un kas Tiesā reģistrēts 2013. gada 24. jūnijā, tiesvedībā

Cruz & Companhia Lda

pret

Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas , IP (IFAP).

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*], tiesneši K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*], A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*], K. Toadere [*C. Toader*] (referente) un E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*],

ģenerāladvokāts P. Mengoci [*P. Mengozzi*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Cruz & Companhia Lda* vārdā – *P. Sousa Machado* un *F. Duarte Geada*, advogados,
- Portugāles valdības vārdā – *L. Inez Fernandes* un *M. Moreno*, pārstāvji,
- Eiropas Komisijas vārdā – *D. Triantafyllou* un *P. Guerra e Andrade*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklaušīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

* Tiesvedības valoda – portugāļu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes 1995. gada 18. decembra Regulas (EK, Euratom) Nr. 2988/95 par Eiropas Kopienų finanšu interešu aizsardzību (OV L 312, 1. lpp.) 3.–5. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Cruz & Companhia Lda.* (turpmāk tekstā – “*Cruz & Companhia*”) un *Instituto de Financiamento da Agricultura e Pescas, IP* (Lauksaimniecības un zivsaimniecības finansēšanas institūts, turpmāk tekstā – “*IFAP*”) par nodokļu piedziņu, kas saistīta ar *Cruz & Companhia* 1995. ražas gadā nepamatoti saņemto eksporta kompensāciju par vīnu atgūšanu.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Regula Nr. 2988/95

- 3 Saskaņā ar Regulas Nr. 2988/95 preambulas trešo apsvērumu:

“tā kā sīki izstrādātie noteikumi par šo decentralizēto vadību un līdzekļu izmantošanas uzraudzību izklāstīti atšķirīgos katrai attiecīgai Kopienas politikai izstrādātos noteikumos; tā kā tomēr visās jomās jāapkarro darbības, kas kaitē [Savienības] finansiālajām interesēm”.

- 4 Šīs regulas preambulas piektajā apsvērumā ir teikts, ka “šai regulai atbilstošajos nozaru noteikumos paredzēta nelikumīga rīcība un ar to saistītie administratīvie pasākumi un sodi”.
- 5 Saskaņā ar minētās regulas 1. pantu:

“1. [Savienības] finansiālo interešu aizsardzībai ar šo tiek pieņemti vispārīgi noteikumi par vienvēda pārbaudēm un administratīviem pasākumiem un sodiem, kas saistīti ar [Savienības] tiesību pārkāpumiem.

2. “Pārkāpums” nozīmē [Savienības] tiesību normas pārkāpumu, ko rada kāda saimnieciskās darbības subjekta rīcība vai nolaidība, kas kaitē vai varētu kaitēt [Savienības] budžetam vai to pārvaldītiem budžetiem: mazinot vai zaudējot ienākumus no Kopienų vārdā tieši izveidotajiem pašu resursiem vai veicot nepamatotus izdevumus.”

- 6 Šīs pašas regulas 3. panta 1. un 3. punktā ir paredzēts:

“1. Lietas noilguma termiņš ir četri gadi no 1. panta 1. punktā minētā pārkāpuma izdarīšanas brīža. Nozaru noteikumos tomēr var paredzēt īsāku laiku, kas nevar būt mazāks par trim gadiem.

[..]

Noilguma termiņu pārtrauc kompetento iestāžu lēmumi, kas attiecas uz pārkāpumu izmeklēšanu vai iztiesāšanu un kuri konkrētajām personām darīti zināmi. Noilguma termiņš pēc katra pārtraukuma atsākas.

[..]

3. Dalībvalstis patur iespēju piemērot termiņus, kas ir ilgāki par [..] 1. [..] punktā paredzētajiem.”

7 Saskaņā ar Regulas Nr. 2988/95 4. panta noteikumiem:

“1. Pārkāpuma gadījumā nelikumīgi iegūtais labums atgūstams:

— uzliekot pienākumu samaksāt vai atmaksāt summas, kas nav samaksātas vai ir nelikumīgi saņemtas,

[..]

2. Piemērojot 1. punktā minētos pasākumus, atgūst tikai iegūtos labumus un, ja tā paredzēts, procentus, ko var noteikt pēc vienotas likmes.

[..]

4. Šajā pantā paredzētie pasākumi nav uzskatāmi par sodiem.”

8 Šīs regulas 5. pantā ir noteikts:

“1. Par tīšu pārkāpumu vai pārkāpumu nolaidības dēļ var uzlikt šādus administratīvus sodus:

a) administratīvu naudassodu;

b) maksājumu, kas ir lielāks par nelikumīgi iegūtajām vai ieturētajām summām, vajadzības gadījumā pierēķinot procentus; [..]

c) Kopienas noteikumos piešķirta labuma pilnīgu vai daļēju atcelšanu, pat ja saimnieciskās darbības subjekts nelikumīgi iedzīvoies tikai no kādas labuma daļas;

[..]

g) citus ekonomiskus līdzīga veida un apmēra sodus, kas paredzēti Padomes pieņemtajos nozaru noteikumos, ievērojot attiecīgo nozaru konkrētās prasības un saskaņā ar izpildpilnvarām, ko Padome piešķirusi Komisijai.

2. Neskarot noteikumus, kas izklāstīti šīs regulas spēkā stāšanās brīdī pastāvošajos nozaru noteikumos, par citiem pārkāpumiem var uzlikt tikai 1. punktā paredzētos sodus, kuri nav līdzvērtīgi kriminālsodiem, ja šiem sodiem ir būtiska nozīme likumības nodrošināšanā.”

9 Saskaņā ar Regulas Nr. 2988/95 11. pantu tā stājas spēkā 1995. gada 26. decembrī.

Regula (EEK) Nr. 729/70

10 Padomes 1970. gada 21. aprīļa Regulas (EEK) Nr. 729/70 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu (OV L 94, 13. lpp.), kas grozīta ar Padomes 1995. gada 22. maija Regulu (EK) Nr. 1287/95 (OV L 125, 1. lpp., turpmāk tekstā – “Regula Nr. 729/70”) 1. panta 1. punktā ir paredzēts, ka Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantiju fonds (ELVGF), ir Savienības budžeta daļa, kas sastāv no divām nodaļām, proti, “garantiju” nodaļas un “virzības” nodaļas. Saskaņā ar šī panta 2. punktu no “garantiju” nodaļas tostarp tiek finansētas kompensācijas eksportam uz trešajām valstīm.

11 Šīs regulas 2. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Kompensācijas eksportam uz trešām valstīm, ko piešķir saskaņā ar [Savienības tiesībām] lauksaimniecības tirgu kopīgās organizācijas sistēmā, finansē saskaņā ar 1. panta 2. punkta a) apakšpunktu.

[..]”

12 Minētās regulas 4. panta redakcija ir šāda:

“1. Katra dalībvalsts paziņo Komisijai:

a) datus par iestādēm un institūcijām, ko tā akreditē, lai maksātu 2. un 3. pantā minētos izdevumus, turpmāk tekstā – “maksātāji”,

[..]

3. Katra dalībvalsts paziņo Komisijai [noteiktu] informāciju [..] par maksātājiem, [attiecībā uz] to nosaukumu un statusu, [par] administratīvajiem, uzskaites un iekšējās kontroles nosacījumiem, saskaņā ar ko veic maksājumus saistībā ar [Savienības tiesību] istenošanu kopējās lauksaimniecības politikā, [kā arī par] akreditācijas dokumentu.

Par visām izmaiņām šajos datos tūlīt paziņo Komisijai.

[..]”

13 Ar Regulas Nr. 729/70 5. pantu ir paredzēti noteikumi, saskaņā ar kuriem šīs pašas regulas 4. pantā paredzēto valsts iestāžu un institūciju veikto finansējumu apstiprina Komisija ELVGF grāmatojumu noskaidrošanas procedūras laikā, un saistībā ar minēto it īpaši nosaka, ka lēmums par grāmatojumu noskaidrošanu attiecas uz nodoto pārskatu pilnīgumu, precizitāti un ticamību.

14 Šīs regulas 5. panta 2. punkta c) apakšpunktā ir precizēts, ka Komisija:

“lemj par izdevumiem, kas ir izslēdzami no [Savienības] finansējuma, ko paredz 2. un 3. pants, ja tā konstatē, ka izdevumi nav izlietoti atbilstoši [Savienības tiesībām].

Pirms pieņemt lēmumu atteikt finansējumu, Komisijas pārbaūžu rezultātus un attiecīgās dalībvalsts atbildes paziņo rakstiski, un pēc tam abas puses cenšas panākt vienošanos par veicamajiem pasākumiem.

Ja puses nevar vienoties, dalībvalsts var lūgt sākt procedūru, kuras mērķis ir četros mēnešos saskaņot pušu pozīcijas un kuras iznākums tiek atspoguļots ziņojumā, ko nosūta Komisijai un ko Komisija izskata, pirms tā pieņem lēmumu par iespējamu finansējuma atteikumu.

Komisija novērtē summas, kas nav jāatmaksā, ņemot vērā, jo īpaši, konstatētās neatbilstības nopietnību. Komisija attiecīgi ņem vērā pārkāpuma būtību un nopietnību, kā arī [Savienībai] nodarīto finansiālo kaitējumu.

Finansējuma atteikšanu nevar attiecināt uz izdevumiem, kas tika izlietoti divdesmit četrus mēnešus pirms Komisijas rakstiskā paziņojuma par šo pārbaūžu rezultātiem attiecīgajai dalībvalstij. Tomēr šī tiesību norma neattiecas uz finanšu sekām:

— ko izraisa 8. panta 2. punktā minētie pārkāpumi;

— saistībā ar valsts atbalstu vai pārkāpumiem, par ko ir sākta (EK) Līguma 93. un 169. pantā minētā procedūra.”

- 15 Minētās regulas 8. panta 1. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstis saskaņā ar dalībvalstu tiesību, reglamentējošo vai administratīvo aktu noteikumiem veic pasākumus, lai pārliecinātos, ka ELVGF finansētie darījumi tiek faktiski un pareizi veikti, lai novērstu un sodītu par pārkāpumiem un atgūtu summas, kas zaudētas pārkāpumu vai nolaidības dēļ.
- 16 Saskaņā ar šīs pašas regulas 8. panta 2. punktu, ja zaudētās summas netiek atgūtas pilnā apjomā, pārkāpumu vai nolaidības finansiālās sekas sedz Savienība, izņemot tādas pārkāpumu vai nolaidības sekas, kas ir saistāmas ar dalībvalstu iestādēm vai institūcijām. Saskaņā ar šī punkta pēdējo daļu, “atmaksājamās summas maksā akreditētajiem maksātājiem, kuri tās atskaita no [ELVGF] finansētajiem izdevumiem. Procentus par piedzītajām vai ar nokavēšanos samaksātajām summām iemaksā [ELVGF]”.

Portugāles tiesības

- 17 No Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka Portugāles tiesībās nav paredzēts konkrēts noilguma termiņš, lai Savienības budžetā atgūtu šajā dalībvalstī nepamatoti saņemtās eksporta kompensācijas. Civilkodeksa 309. pantā ir paredzēts 20 gadu vispārējais noilguma termiņš, bet šī kodeksa 304. panta 1. punktā ir noteikts:

“Tikko ir beidzies noilguma termiņš, saņēmējam ir tiesības atteikties sniegt pakalpojumu vai visiem iespējamiem līdzekļiem iebilst pret minēto tiesību īstenošanu.”

- 18 Ar 1992. gada 28. jūnija Dekrētlikumu Nr. 155/92 ir izveidota valsts finanšu administrācijas sistēma. Tā 36. pantā it īpaši ir paredzēti Valsts kasē atmaksājamo valsts līdzekļu atgūšanas veidi.
- 19 Šī dekrētlikuma 40. pantā ir noteikts:

“1. Saņemto naudas summu atmaksas obligātais laiks ir pieci gadi pēc to saņemšanas.

2. Iepriekšminētais termiņš tiek pārtraukts vai apturēts, ja rodas vispārēji noilguma termiņa pārtraukšanas vai apturēšanas iemesli.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 20 No Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem izriet, ka *Cruz & Companhia* ir sabiedrība, kuras uzņēmējdarbības joma ir vīnu, stipro alkoholisko dzērienu un to atvasinājumu tirdzniecība. Savas darbības laikā šī sabiedrība 1995. ražas gada laikā veica vairākas vīna eksporta piegādes uz Angolu par cenu, kas bija zemāka par to, ko šī sabiedrība būtu ieguvusi, ja tā būtu pārdevusi šo vīnu Savienības tirgū. *Cruz & Companhia* lūdza *Instituto Nacional de Garantia Agrária* (Valsts lauksaimniecības garantijas fonds, turpmāk tekstā – “INGA”) izmaksāt tai eksporta kompensācijas un saistībā ar minēto uzrādīja deklarācijas par atļauju veikt eksportu.
- 21 2004. gada laikā *INGA* pieprasīja *Cruz & Companhia* atmaksāt nepamatoti saņemto eksporta kompensāciju EUR 634 995,78 apmērā.
- 22 2005. gadā *INGA* uzsāka piedziņas procedūru tiesas ceļā pret *Cruz & Companhia* par šī parāda atgūšanu.
- 23 Ar 2011. gada 28. decembra spriedumu *Tribunal Administrativo e Fiscal de Viseu* (Viseu Administratīvā un nodokļu tiesa) noraidīja *Cruz & Companhia* prasību par piedziņas procedūru, norādot, ka uz to neattiecas Civilkodeksa 309. pantā paredzētais 20 gadu noilguma termiņš.

- 24 *Cruz & Companhia* pārsūdzēja šo spriedumu *Supremo Tribunal Administrativo* (Augstākā administratīvā tiesa). Tā būtībā apgalvoja, ka vispārējā 20 gadu noilguma termiņa piemērošana, lai atbildīgā valsts iestāde atgūtu eksporta kompensāciju par vīnu, kas ražots 1995. ražas gadā, ir pretrunā Savienības tiesību aktiem, kas ir tieši piemērojami Portugāles tiesību sistēmā, kā arī tiesiskās noteiktības principam, principam par nediskrimināciju valsts un Kopienu strīdos un samērīguma principam. Saistībā ar minēto *Cruz & Companhia* apgalvo, ka uz to attiecināmajā lietā ir jāpiemēro Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā paredzētais četru gadu noilguma termiņš, jo Portugāles tiesībās nav paredzēts īpašs ilgāks termiņš šī panta 3. punkta izpratnē. Savu argumentu atbalstam tā jo īpaši balstās uz secinājumu, kas izriet no sprieduma lietā *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading* (C-201/10 un C-202/10, EU:C:2011:282).
- 25 Turklāt, pieņemot, ka iesniedzējtiesā izskatāmajā lietā ilgāks valsts noteikts noilguma termiņš varētu tikt piemērots saskaņā ar Regulas Nr. 2988/95 3. panta 3. punktu, *Cruz & Companhia* uzskata, ka tam būtu jābūt piecu gadu termiņam, kas noteikts 40. pantā 1992. gada 28. jūnija Dekrētlukumā Nr. 155/92 par tādu pārkāpumu iztiesāšanu, kas kaitē Portugāles Republikas valsts finanšu interesēm, ņemot vērā to, ka diskriminācijas aizlieguma principam pretrunā ir tas, ka Savienības finanšu interesēm kaitējošu pārkāpumu iztiesāšanas uzsākšanai būtu jāpiemēro termiņš, kas ir četras reizes ilgāks nekā līdzvērtīgos iekšzemes gadījumos.
- 26 *IFAP* būtībā norāda, ka Regulas Nr. 2988/95 3. pantā paredzētais noilguma termiņš nav piemērojams tādai pārkāpumu iztiesāšanai, kas norisinās, piemērojot administratīvus pasākumus šīs regulas 4. panta izpratnē. Tādējādi minētajā 3. pantā ietvertie noteikumi attiecībā uz noilgumu attiecas tikai uz iztiesāšanu, kas norisinās, lai piemērotu administratīvus sodus minētās regulas 5. panta izpratnē.
- 27 Iesniedzējtiesa secina, ka *Tribunal Administrativo e Fiscal de Viseu* 2011. gada 28. decembra spriedums atbilst tās pastāvīgajai judikatūrai, saskaņā ar kuru eksporta kompensācijas atmaksāšanas noilguma termiņš neesot tas, kurš paredzēts Dekrētlukuma Nr. 155/92 40. pantā, bet gan Civilkodeksa 309. pantā minētais vispārējais 20 gadu noilguma termiņš.
- 28 Tomēr iesniedzējtiesa šaubās par to, vai tās izskatīšanā esošajā lietā ir jāpiemēro Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā paredzētais noilguma termiņš. It īpaši tā pauž bažas par to, vai šī tiesību norma ir piemērojama tikai attiecībām starp Savienību un valsts iestādi, kura izmaksā lauksaimniecības atbalstus, vai arī šīs maksātājas iestādes attiecībām ar tā atbalsta saņēmēju, kas tiek uzskatīts par nepamatoti saņemtu. Šī tiesa jautā arī, vai četru gadu noilguma termiņš ir piemērojams ne tikai Regulas Nr. 2988/95 5. pantā paredzētajiem administratīvajiem sodiem, bet arī šīs regulas 4. pantā paredzētajiem administratīvajiem pasākumiem.
- 29 Šādos apstākļos *Supremo Tribunal Administrativo* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Regulas [Nr. 2988/95] 3. panta 1. punktā paredzētais iztiesāšanas noilguma termiņš ir piemērojams tikai attiecībām starp Savienību un [...] [valsts] iestādi, kas izmaksā Kopienas atbalstu, vai arī tas ir piemērojams attiecībām starp [...] [valsts] iestādi, kas izmaksā Savienības atbalstu, un [...] personu, kas ir saņēmusi atbalstu, kurš tiek uzskatīts par nepamatoti piešķirtu?
- 2) Ja tiek uzskatīts, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā paredzētais termiņš ir piemērojams arī attiecībās starp [valsts] iestādi, kas izmaksā atbalstu, un atbalsta, kas tiek uzskatīts par nepamatoti piešķirtu, saņēmēju, vai ir jāsaprot, ka šāds termiņš ir piemērojams tikai tad, ja tiek izvērtēts “administratīvais sods” Regulas Nr. 2988/95 5. panta izpratnē, vai arī tad, ja tiek izvērtēti “administratīvie pasākumi” šīs pašas regulas 4. panta 1. punkta izpratnē, īpaši saistībā ar nepamatoti saņemto summu atmaksāšanu?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par atbilžu nozīmīgumu pamatlietas atrisināšanai

- 30 Savos apsvērumos Portugāles valdība ir norādījusi, ka pamatlietu nevar interpretēt, ņemot vērā Regulas Nr. 2988/95 noteikumus, jo jautājums nav par administratīvas iztiesāšanas noilguma termiņu, bet gan par lēmuma atmaksāt *Cruz & Companhia* nepamatoti piešķirto atbalstu izpildes procedūrām, proti, par parāda piedziņas procedūru. Tādējādi šīs regulas 3. pantā paredzētā noilguma termiņa lietas ierosināšanai sistēmu vairs nevar piemērot, izpildot tiesas nolēmumu, kurš ir stājies spēkā un kurā ir noteikts, ka attiecīgais atbalsts ir jāatmaksā. Tādējādi atbildēm uz uzdotajiem jautājumiem nav nekādas nozīmes pamatlietas risinājumā.
- 31 Protams, kā to norāda arī minētā valdība – Regulas Nr. 2988/95 noteikumos nav paredzēts izpildes termiņš valsts lēmumam par “administratīva pasākuma” piemērošanu šīs regulas izpratnē.
- 32 Ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uzdevusi pašas noteiktajos tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu ietvaros un kuru precizitāte Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums. Valsts tiesas iesniegto lūgumu Tiesa var noraidīt tikai tad, ja ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, vai arī gadījumos, kad izvirzītā problēma ir hipotētiska vai kad Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdotajiem jautājumiem (spriedumi *Pfleger* u.c., C-390/12, EU:C:2014:429, 26. punkts, kā arī *Melki* un *Abdeli*, C-188/10 un C-189/10, EU:C:2010:363, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 33 Tomēr izskatāmajā lietā no lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu skaidri izriet, ka iesniedzējtiesa nolēma izskatīt lietu, ņemot vērā, ka *Cruz & Companhia* savā prasībā bija norādījusi nevis tieši noilguma termiņu parāda atmaksai, bet gan noilguma termiņu “pienākumam atmaksāt saņemtās summas”, kas radies iztiesāšanas, kura notika pēc pārkāpumu konstatēšanas, rezultātā. Iesniedzējtiesa arī uzdod jautājumus, lai būtībā noskaidrotu, cik lielā mērā Regulas Nr. 2988/95 noteikumi attiecībā uz laiku attiecas uz administratīvas iestādes, kas pieņem administratīvu pasākumu, Savienības budžeta nepamatoti radīta parāda atgūšanai darbību.
- 34 Šādos apstākļos ir jāatbild uz *Supremo Tribunal Administrativo* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem.

Lietas būtība

Par pirmo jautājumu

- 35 Uz dodama savu pirmo jautājumu, iesniedzējtiesa būtībā vēlas uzzināt, vai Regulas Nr. 2988/95 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir piemērojams tiesvedībām, ko ierosinājušas valsts iestādes pret Savienības atbalsta saņēmējiem pēc tam, kad valsts iestāde, kura ir atbildīga par eksporta kompensāciju no ELVGF, ir konstatējusi pārkāpumu esamību.
- 36 Saistībā ar minēto ir jānorāda, ka kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros, piemērojot Regulas Nr. 729/70 2. pantu, kompensācijas eksportam uz trešajām valstīm, ko piešķir saskaņā ar Savienības noteikumiem lauksaimniecības tirgu kopīgās organizācijas sistēmā, finansē saskaņā ar 1. panta 2. punkta a) apakšpunktu.

- 37 Piemērojot minētās regulas 4. pantu, dalībvalstis nosaka iestādes un institūcijas, ko tā akreditē, lai maksātu 2. un 3. pantā minētos izdevumus. Tām ir jāpaziņo Komisijai administratīvie un uzskaites nosacījumi, saskaņā ar ko veic maksājumus saistībā ar Savienības tiesību īstenošanu kopējās lauksaimniecības politikā. Šīs regulas 5. pantā ir paredzēti noteikumi, saskaņā ar kuriem valsts iestāžu un institūciju veikto finansējumu apstiprina Komisija ELVGF grāmatojumu noskaidrošanas procedūras laikā.
- 38 Piemērojot minētās regulas 8. pantu, dalībvalstis saskaņā ar valstu tiesību reglamentējošo vai administratīvo aktu noteikumiem veic pasākumus, lai pārliecinātos, ka ELVGF finansētie darījumi tiek faktiski un pareizi veikti, lai novērstu un sodītu par pārkāpumiem un atgūtu summas, kas zaudētas pārkāpumu vai nolaidības dēļ. Atgūtās summas tiek pārskaitītas maksātājiem iestādēm vai institūcijām un atskaitītas no ELVGF finansētiem izdevumiem.
- 39 No minētajām normām izriet, ka dalībvalstis joprojām principā ir atbildīgas par tiesāšanos nodevu un eksporta kompensāciju sistēmas vajadzībām (šajā ziņā skat. spriedumu *Mertens* u.c., no 178/73 līdz 180/73, EU:C:1974:36, 16. punkts) un ka, īstenojot šīs prerogatīvas, pašā Regulas Nr. 729/70 8. panta 1. punkta formulējumā attiecībā uz dalībvalstu veiktu pārkāpuma rezultātā zaudētu summu atgūšanu ir skaidri paredzēts pienākums valsts iestādēm, kuras ir atbildīgas par Kopienas lauksaimniecības intervences mehānismu darbību, atgūt neatbilstoši vai nepareizi ieskaitītās summas šādām iestādēm, kas rīkojas Savienības vārdā un uzdevumā, nepastāvot iespējai attiecīgajā gadījumā īstenot diskrecionāro varu attiecībā uz iespēju pieprasīt vai nepieprasīt nepatiesi vai nepareizi iegūto Savienības līdzekļu atmaksu (šajā ziņā skat. spriedumu *BayWa* u.c., 146/81, 192/81 un 193/81, EU:C:1982:146, 30. punkts).
- 40 Attiecībā uz minēto, pieprasot no Savienības budžeta tāda saimnieciskās darbības subjekta kā pamatlietā apskatītais *Cruz & Companhia* nepamatoti saņemto eksporta kompensāciju atmaksu, atbildīgās valsts iestādes Savienības budžeta vārdā un uzdevumā ceļ prasību par pārkāpumu Regulas Nr. 2988/95 1. panta izpratnē, tādējādi rīkojoties konkrētās regulas piemērošanas jomā.
- 41 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2988/95 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir piemērojams tiesvedībām, ko ierosinājušas valsts iestādes pret Savienības atbalsta saņēmējiem, pēc tam, kad valsts iestāde, kura ir atbildīga par eksporta kompensāciju izmaksu no ELVGF, ir konstatējusi pārkāpumu esamību.

Par otro jautājumu

- 42 Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas uzzināt, vai Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta pirmajā daļā paredzētais noilguma termiņš ir piemērojams ne tikai attiecībā uz pārkāpumiem, ja tiek izvērtēts administratīvais sods šīs regulas 5. panta izpratnē, bet arī tad, ja tiek izvērtēti administratīvie pasākumi šīs pašas regulas 4. panta izpratnē.
- 43 Saistībā ar minēto ir jāatgādina, ka ar Regulas Nr. 2988/95 1. panta 1. punktu ir ieviesti “vispārēji noteikumi attiecībā uz vienotu kontroli un administratīvajiem pasākumiem un sodiem saistībā ar [Savienības] tiesību pārkāpumiem” un tas, kā izriet no minētās regulas preambulas trešā apsvēruma, ir paredzēts “ar mērķi visās jomās apkarot darbības, kas kaitē Savienības finanšu interesēm” (spriedumi *Handlbauer*, C-278/02, EU:C:2004:388, 31. punkts, kā arī *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb* u.c., no C-278/07 līdz C-280/07, EU:C:2009:38, 20. punkts).
- 44 Tomēr Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta pirmajā daļā ir paredzēts lietu iztiesāšanas noilguma termiņš, ko sāk skaitīt no pārkāpuma izdarīšanas brīža, kurā pārkāpums saskaņā ar šīs regulas 1. panta 2. punktu ir “[Savienības] tiesību normas pārkāpums, ko rada kāda saimnieciskās darbības subjekta

rīcība vai nolaidība, kas kaitē vai varētu kaitēt [Savienības] vispārējam budžetam [..]” (spriedumi *Handlbauer*, EU:C:2004:388, 32. punkts, kā arī *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb* u.c., EU:C:2009:38, 21. punkts).

- 45 No minētā izriet, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkts ir piemērojams gan pārkāpumiem, par kuriem tiek noteikts administratīvs sods šīs regulas 5. panta nozīmē, gan pārkāpumiem, kuru sakarā tiek veikts administratīvs pasākums šīs regulas 4. panta nozīmē, proti, pasākums, kura mērķis ir nepamatoti saņemtā labuma atgūšana, kam turklāt nav soda rakstura (šajā ziņā skat. spriedumus *Handlbauer*, EU:C:2004:388, 33. un 34. punkts, kā arī *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb* u.c., EU:C:2009:38, 22. punkts).
- 46 Tomēr attiecībā uz pamatlietu, pirmkārt, ir jāizskata jautājums par to, vai Regula Nr. 2988/95 ir jāpiemēro *ratione temporis*, ciktāl *Cruz & Companhia* nepamatoti saņemtās eksporta kompensācijas tika izmaksātas par darbībām, kas tika veiktas pirms šīs regulas stāšanās spēkā.
- 47 Līdz Regulas Nr. 2988/95 pieņemšanai Savienības likumdevējs nebija paredzējis nevienu noilguma normu, kas būtu piemērojama tādu priekšrocību atgūšanai, ko saimnieciskās darbības subjekti nepamatoti saņēmuši savas rīcības vai nolaidības dēļ, kas kaitē vai varētu kaitēt Savienības budžetam vai tās pārvaldītiem budžetiem (spriedums *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb* u.c., EU:C:2009:38, 25. punkts).
- 48 Tādēļ līdz šīs regulas pieņemšanai Savienības tiesību neesamības gadījumā strīdi par atbilstoši šīm tiesībām nepamatoti pārskaitītu maksājumu piedziņu bija jāizskata valsts tiesām, piemērojot savas valsts tiesības, vienlaicīgi ievērojot Savienības tiesībās noteiktos ierobežojumus, lai valsts tiesībās paredzētā kārtība nepamatotā atbalsta atgūšanu nepadarītu praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu un lai to piemērošana nebūtu diskriminējoša salīdzinājumā ar procedūrām, kas ir noteiktas tāda paša veida nacionālo strīdu izšķiršanai (skat. spriedumu *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb* u.c., EU:C:2009:38, 26. punkts).
- 49 Pieņemot Regulu Nr. 2988/9, it īpaši tās 3. panta 1. punkta pirmo daļu, Savienības likumdevējs tomēr ir paredzējis ieviest vispārēju noilguma normu, kura ir piemērojama šajā jomā un ar kuru tas ir paredzējis, no vienas puses, noteikt minimālu visās dalībvalstīs piemērotu termiņu un, no otras puses, liegt iespēju piedzīt nepamatoti saņemtus Savienības budžeta maksājumus, ja ir pagājis četru gadu termiņš pēc to pārkāpumu izdarīšanas, kas ir saistīti ar strīdīgo maksājumu (spriedums *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb* u.c., EU:C:2009:38, 27. punkts).
- 50 Pieņemot Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktu un neierobežojot šī panta 3. punktu, Savienības likumdevējs ir noteicis tādu vispārēju noilguma normu, ar kuru tas brīvprātīgi līdz četriem gadiem ir samazinājis periodu, kurā dalībvalstu iestādēm, rīkojoties Savienības budžeta vārdā un interesēs, ir vai būtu jāatgūst šādas nepamatoti saņemtas priekšrocības (spriedums *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb* u.c., EU:C:2009:38, 29. punkts), izņemot prasījumiem attiecībā uz kļūdām vai pārkāpumiem, ko izdarījušas valsts iestādes pašas (šajā ziņā skat. spriedumu *Bayerische Hypotheken- und Vereinsbank*, C-281/07, EU:C:2009:6, 22. punkts).
- 51 Runājot par parādiem, kuri radušies valsts noilguma normas ietvaros un kuriem vēl nav iestājies noilgums, Regulas Nr. 2988/95 stāšanās spēkā sekas ir tādas, ka, piemērojot tās 3. panta 1. punkta pirmo daļu, šādam parādam noilgums principā iestājas pēc četru gadu termiņa, ko sāk skaitīt no pārkāpumu izdarīšanas dienas (skat. spriedumu *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb* u.c., EU:C:2009:38, 31. punkts).
- 52 Šādos apstākļos, piemērojot minēto tiesību normu, visi maksājumi, ko saimnieciskās darbības subjekts nepamatoti saņēmis tāda pārkāpuma dēļ, kas izdarīts pirms Regulas Nr. 2988/95 stāšanās spēkā, principā ir uzskatāmi par noilgušiem, ja vien četru gadu laikā kopš šāda pārkāpuma izdarīšanas nav pieņemts neviens apturošs akts, kas saskaņā ar šīs regulas 3. panta 1. punkta trešo daļu ir tāds akts,

kurš ir darīts zināms konkrētajai personai, to ir pieņēmusi kompetentā iestāde un tas attiecas uz šāda pārkāpuma izmeklēšanu vai iztiesāšanu (šajā ziņā skat. spriedumu *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb* u.c., EU:C:2009:38, 32. punkts).

- 53 No tā izriet – ja pārkāpums ir izdarīts, kā pamatlietā, 1995. gadā, uz šādu pārkāpumu attiecas vispārējā norma par četrus gadu noilgumu un tādēļ tam noilgums iestājas 1999. gadā atbilstoši 1995. gada pārkāpuma precīzajam izdarīšanas datumam, tomēr tas neierobežo dalībvalstīm saglabāto iespēju saskaņā ar Regulas Nr. 2988/95 3. panta 3. punktu paredzēt ilgākus noilguma termiņus (skat. pēc analogijas spriedumu *Josef Vosding Schlacht-, Kühl- und Zerlegebetrieb* u.c., EU:C:2009:38, 33. punkts).
- 54 Otrkārt, ir jāņem vērā fakts, ka Savienības likumdevējs Regulas Nr. 2988/95 3. panta 3. punktā skaidri ir paredzējis, ka dalībvalstis var piemērot garākus noilguma termiņus nekā minētā 3. panta 1. punktā paredzēto minimālo četrus gadu termiņu. Tādējādi minētā likumdevēja nodoms nav bijis vienādot piemērojamos termiņus attiecīgajā jomā, un tādējādi Regulas Nr. 2988/95 spēkā stāšanās dēļ dalībvalstis tāpēc, ka nav Savienības tiesību normu, nav bijušas spiestas saskaņā ar līdz šim attiecīgajā jomā piemērotajām tiesību normām noteikto noilguma termiņu saīsināt līdz četriem gadiem (šajā ziņā skat. spriedumu *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading*, EU:C:2011:282, 25. punkts).
- 55 Tādējādi Regulas Nr. 2988/95 3. panta 3. punktā paredzētās iespējas ietvaros dalībvalstīm ir plaša diskrecionāra vara ilgāku noilguma termiņu noteikšanā, kurus tās vēlas piemērot tādu pārkāpumu gadījumā, ar kuriem ir nodarīts kaitējums Savienības finanšu interesēm (spriedumi *Corman*, C-131/10, EU:C:2010:825, 54. punkts, kā arī *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading*, EU:C:2011:282, 26. punkts).
- 56 Saistībā ar minēto ilgāki noilguma termiņi, kurus dalībvalstis saskaņā ar Regulas Nr. 2988/95 3. panta 3. punktu var turpināt piemērot, var izrietēt no vispārējā tiesiskā regulējuma noteikumiem, kas jau bijuši spēkā pirms šīs regulas pieņemšanas, tā, ka minētās valstis šādus garākus termiņus drīkst piemērot, kur judikatūras ceļā tiek nolemts lietās par nepamatoti izmaksātu kompensāciju atgūšanu piemērot vispārīgu tiesību normu par noilguma termiņu, kas ir garāks nekā četri gadi (spriedums *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading*, EU:C:2011:282, 29. punkts).
- 57 Protams, šādam saimnieciskās darbības subjektam ir vienkāršāk noteikt noilguma termiņu, ja šādu termiņu attiecīgajai jomai īpaši piemērojamā tiesību normā ir definējis valsts likumdevējs. Tajā pašā laikā, ja nav pieņemta speciāla tiesību norma, kas piemērojama tādā jomā kā nepamatoti no Savienības budžeta saņemtu eksporta kompensāciju atgūšana, ar tiesiskās noteiktības principu tiek pieļauts, ka tiek piemērots vispārējais noilguma termiņš, kas paredzēts civiltiesību normā un kas izrādās esam garāks par Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta pirmajā daļā paredzēto četrus gadu termiņu (šajā ziņā skat. spriedumu *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading*, EU:C:2011:282, 33. punkts).
- 58 Katrā ziņā šāda piemērošana ir saderīga ar tiesiskās noteiktības principu tikai tad, ja tā ir bijusi pietiekami paredzama. Šajā ziņā pietiek vien atgādināt, ka Tiesai šajā prejudiciālā nolēmuma tiesvedībā nav jākonstatē, vai šāda tiesas prakse pastāv vai nepastāv (šajā ziņā skat. spriedumu *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading*, EU:C:2011:282, 34. punkts).
- 59 Turklāt attiecībā uz valsts tiesību normā noteikta garāka noilguma termiņa Regulas Nr. 2988/95 3. panta 3. punkta izpratnē piemērošanu, lai iztiesātu pārkāpumus šīs regulas izpratnē, tas nedrīkst acimredzami pārsniegt vajadzīgo Savienības finanšu resursu aizsardzības mērķa sasniegšanai (šajā ziņā skat. spriedumus *AJD Tuna*, C-221/09, EU:C:2011:153, 79. punkts, kā arī *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading*, EU:C:2011:282, 38. punkts).
- 60 Protams, pirmkārt, nav izslēgts, ka šāds civiltiesībās paredzēts noteikums par 20 gadu noilguma termiņu varētu būt vajadzīgs un samērīgs, it īpaši strīdos starp privātpersonām, ar minēto normu sasniedzamā un valsts likumdevēja definētā mērķa sakarā (pēc analogijas skat. spriedumu *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading*, EU:C:2011:282, 41. punkts). Otrkārt, ņemot vērā Savienības finanšu

interesu aizsardzības mērķi, desmit gadu noilguma termiņa, kas noteikts attiecīgās dalībvalsts civiltiesību normās, piemērošana, nav pretrunā samērīguma principam (šajā ziņā skat. spriedumu *Corman*, EU:C:2010:825, 24., 31. un 49. punkts).

- 61 Tomēr Tiesa jau ir lēmusi, ka attiecībā uz minēto mērķi, saistībā ar kuru Savienības likumdevējs uzskatīja, ka noilguma termiņš četri gadi, pat trīs gadi jau ir pietiekami, lai valsts iestādēm ļautu izmeklēt pret šīm finanšu interesēm vērsto pārkāpumu un tās varētu pieņemt tādu pasākumu kā nepamatoti izmaksātā atbalsta atgūšana, šķiet, ka 30 gadu noilguma termiņa paredzēšana minētajām iestādēm pārsniedz rūpīgai iestādei nepieciešamo (šajā ziņā skat. spriedumu *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading*, EU:C:2011:282, 43. punkts).
- 62 Saistībā ar minēto Tiesa ir uzsvērusi, ka šādai iestādei ir vispārīgs rūpības pienākums, pārbaudot pašas veikto maksājumu pareizību no Savienības budžeta, jo dalībvalstīm ir jāievēro LES 4. panta 3. punktā minētais vispārīgas rūpības pienākums, kas nozīmē, ka tām ir jāveic pasākumi, lai veikli novērstu nelikumības. Šādos apstākļos, atzīstot dalībvalstu iespēju attiecīgajai iestādei piešķirt daudz ilgāku rīcības laiku nekā Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta pirmajā daļā paredzētais, zināmā veidā tiktu iekustināts valsts iestāžu kūtrums izmeklēt “pārkāpumus” Regulas Nr. 2988/95 1. panta izpratnē, vienlaicīgi, pirmkārt, uz ilgu laiku pakļaujot tiesiskajai nenoteiktībai saimnieciskās darbības subjektus un, otrkārt, riskam, pēc šāda perioda beigām vairs nespēt pierādīt, ka attiecīgās darbības bijušas likumīgas (šajā ziņā skat. spriedumu *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading*, EU:C:2011:282, 44. un 45. punkts).
- 63 Šādi apsvērumi ir piemērojami arī, runājot par civiltiesībās paredzētu tiesību normu par 20 gadu noilguma termiņu pārkāpuma iztiesāšanai Regulas Nr. 2988/95 1. panta izpratnē. Katrā ziņā, ja četru gadu noilguma termiņš no valsts iestāžu viedokļa izrādītos esam pārāk īss, lai iztiesātu pārkāpumus ar noteiktu sarežģītības pakāpi, valsts likumdevējs minētās regulas 3. pantā paredzētās iespējas ietvaros var pieņemt garāku noilguma termiņu nekā Dekrētikuma Nr. 155/92 40. pantā paredzētais (šajā ziņā skat. spriedumu *Ze Fu Fleischhandel* un *Vion Trading*, EU:C:2011:282, 46. punkts).
- 64 Tādējādi ir jāuzsver, ka, neesot šādai tiesību normai, uz tādiem pārkāpumiem kā pamatlietā izskatāmie saskaņā ar šī sprieduma 53. punktā minēto judikatūru būtu jāattiecinā četru gadu noilguma termiņš, skaitot no to izdarīšanas dienas, ņemot vērā Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta trešajā daļā paredzētos noilguma termiņa pārtraukumus un ievērojot maksimālo termiņu, kas noteikts minētā 3. panta 1. punkta ceturtajā daļā.
- 65 Ņemot vērā iepriekš minēto, uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punktā paredzētais noilguma termiņš ir piemērojams ne tikai attiecībā uz pārkāpumiem, ja tiek izvērtēts administratīvais sods šīs regulas 5. panta izpratnē, bet arī tad, ja tiek izvērtēti administratīvie pasākumi šīs pašas regulas 4. panta izpratnē. Ja saskaņā ar šīs pašas regulas 3. panta 3. punktu dalībvalstis var turpināt piemērot ilgākus noilguma termiņus nekā šī panta 1. punkta pirmajā daļā noteiktos četru vai trīs gadu termiņus, kas, savukārt, izriet no vispārējā tiesiskā regulējuma noteikumiem, kuri jau bijuši spēkā pirms šīs regulas pieņemšanas, tad 20 gadu noilguma termiņa piemērošana pārsniedz vajadzīgo Savienības finanšu resursu aizsardzības mērķa sasniegšanai.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 66 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

- 1) **Padomes 1995. gada 18. decembra Regulas (EK, Euratom) Nr. 2988/95 par Eiropas Kopienu finanšu interešu aizsardzību 3. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir piemērojams tiesvedībām, ko ierosinājušas valsts iestādes pret Savienības atbalsta saņēmējiem pēc tam, kad valsts iestāde, kura ir atbildīga par eksporta kompensāciju izmaksu no Eiropas Lauksaimniecības virzības un garantijas fonda (ELVGF), ir konstatējusi pārkāpumu esamību;**
- 2) **Regulas Nr. 2988/95 3. panta 1. punkta pirmajā daļā paredzētais noilguma termiņš ir piemērojams ne tikai attiecībā uz pārkāpumiem, ja tiek izvērtēts administratīvais sods šīs regulas 5. panta izpratnē, bet arī tad, ja tiek izvērtēti administratīvie pasākumi šīs pašas regulas 4. panta izpratnē. Ja saskaņā ar šīs pašas regulas 3. panta 3. punktu dalībvalstis var turpināt piemērot ilgākus noilguma termiņus nekā šī panta 1. punkta pirmajā daļā noteiktos četrus vai trīs gadu termiņus, kas, savukārt, izriet no vispārējā tiesiskā regulējuma noteikumiem, kuri jau bijuši spēkā pirms šīs regulas pieņemšanas, tad 20 gadu noilguma termiņa piemērošana pārsniedz vajadzīgo Savienības finanšu resursu aizsardzības mērķa sasniegšanai.**

[Paraksti]